

Ecclesiae (1) ubi videtur summum tribunal, *Ecclesiae* penes Fidelium universitatem esse constitutum.

Respondemus : illud *Dic Ecclesia* significare, *deser ad publicum Ecclesiae iudicium*, id est ad eos, qui publicam personam in *Ecclesia* gerunt. Ita enim Chrysostomus exponit, *Dic Ecclesiae* id est, Præsuli : quod idem sane confirmat *Ecclesiae* consuetudo ; nec enim unquam vidimus, aut audivimus, aliquem criminis apud multitudinem populi causam dixisse : sed qui apud Episcopum causam dixerit, sæpe vidimus, sæpius audivimus.

Alterum argumentum ducitur ex cap. I et VI Actorum Apostolicorum. Nam Act. I tota *Ecclesia* elegit Matthiam : et Actor VI eadem *Ecclesia* elegit septem Diaconos : et Patres passim docent, Episcoporum electionem ad populum pertinere.

Respondemus : de electione ministrorum alio loco a nobis disputandum esse. Interim vero negamus, ex illo jure, quod habuit aliquando populus in electione ministrorum, *Democratiam Ecclesiasticam* ullo modo probari : siquidem populus non ordinavit unquam, neque creavit ministros, neque tribuit illis ullam potestatem, sed nominavit solum et designavit, sive ut Veteres loquuntur, postulavit eos quos ab Episcopis per manus impositionem ordinari cupiebat. Quare Actor. VI. dicunt Apostoli : *Considerate viros boni testimonii septem, quos constituamus super hoc opus.* (2) Ubi solum tribuunt populo, ut quaerat et offerat aliquos idoneos ad illud, munus : sed oblatos Apostoli, non populus Diaconos creaverunt. Quod etiam Cyprianus docet : Apostolos, inquit, Dominus elegit, Diaconos Apostoli sibi constituerunt, lib. III. epist. 9.

Prætera, quando etiam populus vere crearet Episcopos, non continuo esse *Ecclesiasticum regimen* præcipue *Democraticum*. Nam ut sit aliquod regimen *Democraticum*, requiritur quidem ut populus constituat Magistratus, sed multa alia requiruntur ; neque id solum per se sufficit. Primi enim Reges electi sunt a populo, et tamen eorum regimen *Monarchicum* est, et non *Democraticum*.

Pari ratione Imperatores Romani eligebantur olim a militibus, et nunc a certis Principibus eliguntur : et nihilominus Imperium ad

Monarchiam pertinet, non ad *Democratiam* ; ut enim *Democratia* esset, oporteret, ut facta electione Principis, adhuc major esset in populo quam in Principe auctoritas, et a sententia Principis ad iudicium populi provocaretur. Id quod non fit in *Ecclesia*, quemadmodum nec in regno aut Imperio Romanorum. Quod intelligens Valentinianus senior, ut refert Sozomenus lib. VI, cap. 6. cum ei milites collegam in Imperio dare vellent, respondit : « Me ad Imperium eligere penes vos erat : sed cum jam a vobis electus sim, consortem Imperii quem postulatis, non amplius in vestra, sed in mea tantum potestate eligere sicut est. »

Tertium argumentum ab auctoritate Sanctorum Cypriani et Ambrosii petunt. Cyprianus lib. III epist. 14. ad Presbyteros et Diaconos scribens de quibusdam turbulentis fratribus : « Interim, inquit, prohibeantur offerre, acturi et apud nos, et apud plebem universam causam suam etc. » Ambrosius in epist. 32. agens de iudicio Fidei : « Jam ipse Populus, inquit, iudicavit. Item Auxentius, inquit, vestrum refugit examen. »

Respondeo : S. Cyprianum consuevisse fere omnia negotia majora tractare coram clero et populo, et nihil agere sine eorum consensu. Cæterum, hoc faciebat sponte sua, non coactus ulla lege, ut patet lib. III, epist. 40. ubi sic ait : « Quando a primordio Episcopatus mei statuerim, nihil sine consilio vestro, et sine consensu plebis mea privata sententia gerere ec. » At non propterea Cyprianus clero aut populo subjectus erat : quemadmodum nec Assuerus Rex sapientibus illis viris, quorum faciebat cuncta consilio, ut legitur in lib. Esther., cap. I. et quando etiam Cyprianus sponte se clero et populo subiecisset, quod non est ullo modo credibile, non continuo legem toti *Ecclesiae* præscripsisset.

Quod vero ad Ambrosium attinet, loquitur eo loco S. Ambrosius de iudicio privato, quo quisque statuit quid sibi sequendum sit, non de publico iudicio, quod auctoritatem habeat cæteros obligandi. Id quod ex verbis ejusdem Ambrosii perspicui potest ; sic enim ait ibidem : « Veniant plane si qui sunt ad *Ecclesiam*, audiant cum populo, non ut quisque iudex resideat, sed ut unusquisque de suo affectu habeat examen, eligat quem sequatur. » Vide plura, quæ ad hunc locum

(1) Matth. XVIII, 17. — (2) Act. VI, 3.

facere possunt, in lib. I de Conciliis, cap. 19 et 20.

CAPUT VII.

Quod non sit Ecclesiasticum regimen penes Principes sæculares.

Altera propositio, quæ negat, *Ecclesiasticum regimen* ad sæculares Principes pertinere, adversus duos Brentii errores pugnat. Primus error Brentii est, Optimates *Ecclesiae* esse Principes sæculares : Episcopos vero adeo Brentius deprimit, ut velit esse Principum mancipia. Secundus est, ad hos Optimates curam et regimen *Ecclesiae* præcipue pertinere. Quos errores habuit etiam Henricus VIII, Angliæ Rex : is enim se caput *Ecclesiae* Anglicanæ constituit, et eodem modo censuit, alios Principes capita suprema *Ecclesiae* in suis ditionibus esse debere.

Ac primus quidem error facile refutatur : Primo ex illis prophetis verbis, Psal. XLIV : *Pro patribus tuis nati sunt tibi filii, constituit eos Principes super omnem terram.* (1)

Sic enim hunc locum B. Aug. exponit, *pro patribus*, id est Apostolis nati sunt filii, id est Fideles multi, quos Deus constituit Episcopos, et eo modo Principes super omnem terram. Et S. Hieron. in eundem locum : « Fuerunt inquit, o *Ecclesia*, Apostoli patres tui, quia ipsi te genuerunt, nunc autem quia illi recesserunt a Mundo, habes pro his Episcopos filios. Et infra : « Principes *Ecclesiae*, id est, Episcopi constituti sunt. » Nec multo aliter Græci Patres, Chrysostomus et Theodoretus exponunt, qui per Patres Patriarchas ; per filios Principes Apostolos intelligunt. Item Apost. I. Cor. XII et Eph. IV. *Deus*, inquit, in *Ecclesia* posuit primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio et Doctores. (2)

Si primi sunt Apostoli, qui Episcopi fuerunt, et quibus Episcopi succedunt : certe primi non sunt Reges et Principes sæculares ; imo, ut recte annotavit Damascen. in 2. Orat. pro imagin., Apostolus Reges non solum non posuit primo loco, sed nec ullo alio, ut indicaret, non esse Reges *Ecclesiae* Magistratus, sed tantum sæculi.

(1) Psal. XLIV, 17. — (2) I. Cor. XII, 28 ; Eph. IV, 11.

Secundo refutatur ex Patribus. Ignatius in epist. 7. ad Smyrnen., nihil esse dicit honorabilius Episcopo in *Ecclesia* : et addit, primum honorem deberi Deo, secundum Episcopo, tertium Regi. Nazianzenus in Orat. ad civem timore percussos. Chrysost. lib. III de sacerdot., et hom. 4. in cap. VI Isaie et Ambrosius lib. de dignit. sacerdot., cap. 2. Episcopum Regi apertissime anteponunt.

Quin etiam Chrysost. hom. 83. in Matth. Reges non Episcopis solum, sed etiam Diaconis subijcit ; sic enim Diaconum suum loquitur : « Si dux, inquit, quispiam, si Consul, si is qui diademate ornatur, indigne adeat, cohibe et coere, majorem tu illo habes potestatem. » Aug. in Psal. XCVIII. probat, Mosem fuisse sacerdotem ea ratione, quia Moses maximus fuit, et nihil est majus sacerdotem. Et Gelasius in epist. ad Anastasium : « Nosti, inquit, filii clementissime, quod licet præsideas humano generi dignitate rerum terrenarum, iam præsulibus divinarum devota colla submittis. Et infra : « Subdi, inquit, te debere cognoscis religionis ordine potius quam præesse. Nosti itaque ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam redigi posse voluntatem. »

Gregorius lib. XIII Moral. cap. 19. asserit, prima membra in corpore Domini esse sacerdotes, Et lib. IV, epist. 31. ad Mauritium docet, sacerdotes esse Deos quosdam inter homines, et propterea ab omnibus etiam Regibus honorandos : quod idem et docet et probat Nicolaus I. in epist. ad Michaellem.

Tertio ex gestis Episcoporum et Regum. Nam Fabianus Papa primum Imperatorem Christianum Philippum exclusit a communionem Sacramenti altaris in die Paschalis, propter quædam ejus peccata publica : nec antea eum admisit, quam ille confessione et penitentia peccata purgavit. Scribit hoc Eusebius lib. VI, cap. 25. hist. Item Constantinus aperte professus est, de Episcopis se iudicare non posse, ut qui Dei quidem sint : sed contra potius eorum se stare subiectum iudicio ; scribit Rufinus, lib. I. c. 2. hist.

Theodosium Seniores B. Ambrosius ab *Ecclesiae* liminibus expulsi, et penitentiam publicam subire coegit : ac deinde cum Imperator in *Ecclesia* ad loca sacerdotum ascendere atque ibidem sedere vellet, jussit

eum Ambrosius descendere, et cum plebe consistere : id quod ille libenter fecit : scribit Theodoretus lib. V hist. cap. 47.

Denique Maximus Imperator, cum in convivio sederet, assidente quoque B. Martino, et pingerna primum calicem Imperatori ut omnium nobilissimo vellet offerre, ille ad Episcopum misit, qui non recusavit, sed primus bibit, et postea non Imperatori, sed Presbytero suo calicem tradidit : nullum scilicet existimans digniorem qui post se biberet ; nec integrum sibi fore, si aut Regem, aut eos qui a Rege erant proximi, Presbytero praelisset, ut scribit Sulpitius in vita S. Martini.

Postremo refellitur idem error duplici ratione. Primum, Episcopus Regem inungit, docet, ligat, solvit, benedicit : ait autem Apostolus ad Hebr. VII : « *Sine contradictione est minus quod a meliore benedicitur* (1).

Præterea, principatus sæcularis institutus est ab hominibus, estque de jure gentium : at principatus Ecclesiasticus est a solo Deo, et de jure divino ; ille regit homines, ut homines sunt, et magis ratione corporum quam animarum ; iste vero regit homines, ut Christiani sunt, et magis ratione animarum quam corporum ; ille habet pro fine temporalem quietem et salutem populi ; iste vitam et felicitatem sempiternam ; ille utitur naturalibus legibus et institutis humanis ; iste legibus divinis et Sacramentis divinitus institutis ; ille gerit bella cum hostibus paucis et visibilibus ; iste cum invisibilibus et infinitis.

Sed contra objicit Brentius : Episcopi servi sunt Ecclesie, II. Cor. IV : *Non nosmetipsos prædicamus, sed Jesum Christum, nos autem servos vestros per Jesum*. Quanto igitur magis Regum servi erunt, præsertim cum de Regibus dicat B. Petrus, I. Pet. II : *Subjuncti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sive Regi tanquam præcellenti, sive ducibus tanquam ab eo missis* (2).

Respondeo ; duplex esse genus servitutis : omnes enim qui laborant in alterius commodum, dicuntur ei servire ; sed quidam laborant et serviunt alteri eum regendo, eique præsendo ; quidam laborant et serviunt obediendo et parendo ; qualia proprie sunt mancipia : Episcopi autem servi sunt Ecclesie, sed ad priorem modum ; quemadmodum etiam Magistratus servit Reipublicæ, et Rex

populo (si Rex, non tyrannus sit) et pater filii et magister discipulis.

Quare B. Paulus, I. Corin. IV, quorum se dixerat servum, eorum patrem se esse dicit : *Per Evangelium, inquit, ego vos genui*. Et addit : *Quid vultis ? in virga veniam ad vos, an in charitate, et spiritu mansuetudinis ?* Et Hebr. XIII : *Obedite præpositis vestris, et subiacete eis*. Et Act. XX : *Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei* (3). Hac ratione B. Gregor. servum servorum Dei se vocat. Et B. August. lib. IX confess. capit. ult. « *Inspira, Domine, inquit, servis tuis fratribus meis, filiis tuis dominis meis, quibus voce, et corde, et litteris servo.* » Et B. Bernardus lib. II de consider. ait, Eugenium, eum factus esset Pontifex, elevatum super gentes et regna, sed ad ministrandum, non ad dominandum.

At, inquit, Reges sunt Reges etiam in Ecclesia, et illis Christiani subjecti esse debent, tanquam præcellentibus. Verum est id quidem, sed in iis rebus tantum, quæ ad statum politicum pertinent. Præsent enim Christiani Reges hominibus Christianis, non ut Christiani, sed ut homines sunt, quemadmodum etiam Judeis et Turcis interdum præsent : et ipsi Reges, non ut Christiani sunt, præsent, sed ut homines politici ; nam ut Christiani omnes sunt pastoribus Episcopis subjecti, ut Nazianzenus docet in Orat. ad cives timore percussos, et ut S. ait Ambrosius in Orat. de traden. Basil. nihil honorificentius dici potest, quod ut Imperator Ecclesie filius esse dicitur : Imperator enim bonus intra Ecclesiam non supra Ecclesiam est.

Posterior Brentii error ex iis quæ dicta sunt facile refutatur. Si enim Principes non Ecclesie Optimates ; ad eos non pertinet Aristocratia Ecclesie. Sed possunt præterea adungi hæc argumenta.

Primum. Regimen Ecclesie supernaturalæ est ; nemini igitur convenit nisi cui Deus commisit : legitimus autem in Scripturis commissus Apostolis et Episcopis eorum successoribus. Nam Petro Apostolo dictum est : *Pasce oves*, Jo. ult. et de Episcopis dicitur, Act. XX : *Quos posuit Deus Episcopos regere Ecclesiam Dei* (4). De Regibus nihil ejusmodi usquam legitur.

Deinde ad annos ferme 300 nullus fuit in

(1) Hebr. VII, 7. — (2) II. Cor. IV, 5 ; I. Petr. Act. XX, 28. — (4) Joan. XXI, 17 ; Act. XX, 28.

Ecclesia sæcularis Princeps, excepto solum Philippo Imperatore, qui brevissimo tempore supervixit : et forte aliquis in provinciis non subjectis Imperio Romano ; et tamen eandem habuit regiminis formam, non igitur Principes sæculi Christi Ecclesiam regunt.

Item qui habent summam potestatem in Republica, si possunt omnia, quæ inferiores Magistratus possunt. Quis enim prohibere posset Regem, si eas causas per se cognoscere et judicare vellet, quas Proregibus, et Prætoribus, et iudicibus minoribus commisit ? At non possunt Reges officium Episcopi, Presbyteri, Diaconi sibi usurpare, qualia sunt, verbum Dei prædicare, baptizare, consecrare etc. non igitur sunt Reges supremi Ecclesie magistratus.

Non posse autem Reges officia sacerdotum invadere, ita probamus. In primis Reges non solum viri, sed etiam feminae esse possunt : at feminas publice docere Apostolus prohibet, I. Corinth. XIV, et I. Tim. II, et Peppuzitæ ab Epiphonio hæc. 49. et August. hæc. 27. inter hæreticos numerantur, quod feminis sacerdotium attribuerint.

Deinde in II. Paral. XIX Josaphat Rex optimus : *Amarias, inquit, Sacerdos et Pontifex ab his quæ ad Deum pertinent, præsidebat : porro Zabadias super ea operâ erit, quæ ad Regis officium pertinent*. Et II. Paral. XXVI, cum Ozias Rex vellet thus adolere, prohibuit eum Pontifex, dicens : *Non est tua officii, Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed sacerdotum* (1). Et cum ille perseveraret, continuo gravissima lepra divinitus percussus est. Quod si in testamento veteri non poterat Rex fungi munere sacerdotum, multo minus in novo, ubi sunt munera sacerdotalia longe augustiora.

Item in Synodo Matisconensi can. 9. in Concilio Milevitano, can. 19. et Toletano III, can. 13. puniuntur gravissime clerici, qui causam Ecclesie ad iudicem sæcularem deferunt. Et Ambrosius epist. 33. ad Sororem, dicit, se Valentiniano dixisse : « *Noli te gravare Imperator, ut putes te in ea, quæ divina sunt, aliquid imperiale jus habere. Publicorum tibi mænum jus commissum est, non sacerorum etc.* » Item Theodosio Imperatori dixisse eundem Ambrosium : « *Purpura Imperatores facit, non sacerdotes ;* » refert Theodoretus lib. V, cap. 18. hist. qui

etiam lib. IV, cap. 18. scribit, Eulogium quemdam, cum ei Modestus Præfectus Valentis Imperatoris Ariani dixisset : « *Conjungere cum Imperatore, facere respondisse : Numquid una cum Imperio illo etiam Pontificatum est consecutus.* »

Athanasius quoque in epist. ad solit. vil. agent., reprehendit Constantium, quod se rebus Ecclesiasticis admisceret, et addit, Hosium Episcopum Cordubæ eidem Constantio dixisse : « *Ne præcipe nobis in hoc genere, sed ea potius a nobis discere : tibi enim Deus imperium commisit, nobis ea quæ sunt Ecclesie concedidit.* » Similia eidem Constantio Leontium Episcopum dixisse, testatur Suidas in voce Leontius. Sulpitius lib. II sac. hist. cir. fin. refert, S. Martinum Maximum Imperatori dixisse, novum esse et inauditi nefas, ut causam Ecclesie Judex sæculi judicaret.

B. Augustinus epist. 48, 50 et 165. docet, piorum Regum munus esse, Ecclesiam defendere, severisque legibus ac penis blasphemos, sacrilegos, et hæreticos ab Ecclesia damnatos coercere : sed ibidem reprehendit Donatistas, quod causam Episcopalem non ad Coepiscopos, sed ad Regem terrenum judicandam detulissent. S. Greg. lib. V, epist. 125. de Mauritio Imperatore loquens : « *Notum est, inquit, piissimos dominos disciplinam diligere, et ordinem servare, Canones venerari, et in causis se sacerdotibus non miscere.* » Idem prolixè docet Joannes Damascenus in 1 et 2. Orat. pro imag. Denique Basilius Imperator, in VIII Synodo diserte assernit, nec sibi, nec ullis laicis licere negotia sacerdotalia tractare ; quod idem professum etiam Valentinianum Seniore testatur Sozomenus, lib. VI, cap. 7.

Argumenta Brentii sumuntur ab exemplis Testamenti veteris, ubi legitimus, Mosem, Josue, Davidem, Salomonem, Josiam, qui Duces aut Reges erant, sæpe se in negotiis religionis miscuisse. Addit etiam Brentius ad argumenti confirmationem, Regibus a Deo commissum esse custodiam legis divine, et idcirco ad eos curam Ecclesie pertinere. Sic enim Apostolus ait, Rom. XIII : *Non sine causa gladium portat. Minister enim Dei est, vindex in iram ei qui male agit* (2).

Respondemus : Mosem non solum Ducem, sed etiam Sacerdotem summum fuisse, ut in questione de Iudice controversiarum lib.

(1) II. Paralip. XIX, 11 ; XXVI, 18. — (2) Rom. XIII, 4.

III de verbo Dei demonstratum est : cæteros autem quædam interdum egisse extraordinaria auctoritate, non tam ut Reges, quam ut Prophetas. Sed non propterea delendam fuisse ex Deuteronom. legem illam, qua ordinarie in dubiis de religione, remittebantur homines, non ad Regem, sed ad Sacerdotem Levitici generis, Deuter. XVII; quocirca, ut supra diximus, Ozias Rex punitus est lepra, quod munus Sacerdotis sibi assumpsisset.

Ad confirmationem autem respondemus : Reges custodes esse debere legum divinarum, sed non interpretes; ipsorum est enim edictis et pœnis impedire blasphemias, hæreses, sacrilegia : quæ sint autem hæreses, et contra, quæ sit Fides Orthodoxa, ab Episcopis discere debent; quod Imperatores pios, Constantinum, Valentinianum, Gratianum, Theodosium, Martianum fecisse, ex ipso Codice cognosci potest. I. cunctos populos, tit. de sum. Trinit. et Fid. Cathol. et in toto tit. de hæret. Vide plura in questione de Judice controversiarum; et in questione de Præside Concilii generalis.

CAPUT VIII.

Quod non sit Ecclesiasticum regimen præcipue penes Episcopos.

Sequitur tertia propositio, quæ Ecclesiæ regimen non esse præcipue penes Episcopos et Presbyteros adversus duos Calvinii errores docet. Prior Calvinii error est, Episcopos et Presbyteros jure divino pares esse. Posterior autem est, in cœtu Seniorum supremam Ecclesiæ potestatem residere. In quo errore fuit Joannes Hus, ut ex art. 27, 28, et 29, in Concilio Constantiensi sess. XV. damnatis intelligi potest.

Ac prior quidem error in ea disputatione commodius refutabitur, quam de clericis, suo loco instituemus. Satis erit interim, hunc errorem priorem ex posteriore refellere : si quidem hi duo errores inter se pugnant. Si enim Ecclesia regitur ab Optimatibus, ut habet secundus error; certe Presbyteri non sunt Optimates : vel si Presbyteri sunt Opti-

(1) Matth. XVIII, 20.

mates; Ecclesia non regitur ab Optimatibus, id est a cœtu Seniorum, vel inter illos Seniores includuntur soli Episcopi, qui sunt veri Ecclesiæ optimates, vel includuntur etiam Presbyteri : Si soli Episcopi, sequitur Presbyteros non esse pares Episcopis, neque esse optimates, et tunc refellitur prior error Calvinii : si Presbyteri includuntur, sequitur Ecclesiam non regi ab Optimatibus, sicut a cœtu Seniorum, qui erat posterior error Calvinii. Constat enim, in Conciliis generalibus, in quibus de administratione totius Ecclesiæ agitur, et ubi leges, quibus Ecclesia regitur, feruntur vel abrogantur, nunquam interfuisse Presbyteros cum auctoritate definiendi, nisi essent Legati, et locum tenerent aliquorum Episcoporum : id quod non opus est aliter probare, quam ex ipsis actis Conciliorum, quæ adhuc exstant.

Jam vero error posterior, qui hujus loci proprius est, his rationibus confutatur. Primum nusquam in Scripturis legitur collata summa potestas Concilio sacerdotum : quæcumque enim auctoritas a Apostolis cæterisque discipulis concessa a Christo est, non solum omnibus sed etiam singulis concessa est; neque ad eam exercendam erat opus Concilio : poterant enim sine dubio Apostoli singuli, et possunt etiam nunc singuli Episcopi, docere, baptizare, solvere, ligare, ordinare Ministros etc. solus est locus Matth. XVIII, ubi tribuitur aliquid Concilio, cum dicitur : *Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum* (1).

At neque hic explicatur, quæ sit potestas Concilii, summæ, an mediocris, an infima; et Calvinus ipse, adversus quem præcipue disputamus lib. IV Instit. cap. 9, §. 2. hunc Evangelii locum adeo non magni facit, ut dicat, cum nihilominus in quemvis particularem cœtum competere, quam in Concilio universale. Itaque non est cur in præsentia de hoc loco multum laboremus.

Secundo, si penes Optimates esset summa Ecclesiæ regimen; sequeretur, Ecclesiam fere semper carere Rectoribus, et ut plurimum neminem esse, cui cure sit commune bonum; proinde Rempublicam Ecclesiasticam omnium esse miserissimam; Optimates enim cum pares inter se sint, non possunt commune bonum, ut par est, administrare, nisi vel congregati sint, vel aliquem elegerint communi consensu Magistratum,

cui omnes obediant; quemadmodum Romani suos Consules eligebant.

At in Ecclesia rarissime congregantur Optimates ad generale Concilium. Primis enim 300 annis nulla fuit congregatio generalis: postea vero vix centesimo quoque anno: Magistratum autem, cui Ecclesia universa saltem ad tempus pareret, nullum unquam Optimates isti crearunt; nam si creassent aliquem, is maxime fuisset unus ex primariis quinque Patriarchis, qui semper in Ecclesia præ cæteris eminerunt; at Patriarcham Romanum nunquam habuisse hanc potestatem adversarii contendunt: de cæteris quatuor res certissima est; nunquam enim Alexandrinus Patriarcha aliquid juris habuit extra Ægyptum, neque alii extra suas regiones.

Quare S. Hieronymus in epist. ad Pammach. advers. Jo. Episc. Hieros. : « Responde, inquit, mihi. Ad Alexandrinum Episcopum Palæstina quid pertinet? » Et Chrysostomus in epist. priore ad Innocent. I graviter queritur de Theophilo Patriarcha Alexandrino, qui se negotiis Ecclesiasticis extra suam provinciam ingerebat : « Neque enim, inquit, æquum est, ut qui in Ægypto sunt, judicent eos qui in Thracia. »

Quam autem hoc sit absurdum, ut Ecclesia Catholica quæ adeo est una, ut una civitas, una domus, unum corpus in Scripturis dicatur; nullum in terris habeat qui ejus curam gerat, quis non videt? Nam si Ecclesiæ particulares non essent inter se ita colligata, ut unum corpus facerent; sufficeret unicuique suus rector: nunc autem non magis possunt uno aliquo rectore carere, quam possit unus grex uno pastore, et unum corpus suo capite.

Tertio, si esset in cœtu Optimatum summa potestas, quo numerosius cogeretur Concilium, eo plus haberetur auctoritatis: neque unquam evenire posset, ut minori Concilio plus tribueretur quam majori.

At Concilium Ariminense Episcoporum 600 nullius unquam auctoritatis in Ecclesia Catholica habitum est: Concilium autem primum Constantinopolitanum 150 Episcoporum summe semper auctoritatis fuit. Ac nos quidem Catholici hujus rei causam reddimus, quod illud fuerit a Pontifice Summo in quo est summa Ecclesiæ potestas repro-

batum: hoc autem confirmatum; qui autem summam potestatem tribuunt Optimatibus, nullam causam possunt adferre, cur Ariminense Concilium damnet, Constantinopolitanum autem amplectantur. At, inquit, Ariminense Concilium erravit, non erravit Constantinopolitanum; propterea hoc amplectimur, illud damnamus. Sed quid est hoc aliud quam se Conciliorum et totius Ecclesiæ Judicem facere?

Quarto, tametsi Democratia est absolute pessimum regimen: tamen Ecclesiæ perniciosior esse videtur Aristocratia. Siquidem summum Ecclesiæ malum hæresis est: hæreses autem ab Optimatibus potius, quam a plebeis hominibus excitantur. Certe Hæresiarchæ fere omnes, aut Episcopi, aut Presbyteri fuerunt; itaque sunt hæreses quædam quasi Optimatum factiones, sine quibus nullæ essent in Ecclesia populorum seditiones. Factiones autem nunquam facilius, et frequentius oriuntur, quam cum Optimates regunt, ut non solum experimento, et Philosophorum testimonio, sed etiam Calvinii ipsius confessione lib. IV Instit. cap. 20, §. 8. comprobari potest.

Sed objiciunt tria Scripturæ testimonia, adjunctis etiam tribus testimoniis Patrum. Primum est. Act. XV, ubi legitur, primam controversiam in Ecclesia exortam, non ab uno aliquo summo iudice fuisse definitam, sed a conventu Apostolorum et seniorum: *Convenerunt, inquit, Lucas, Apostoli et Seniores videre de verbo hoc*. (1)

Respondeo: nullum hinc argumentum sumi posse pro Aristocratia asserenda. Siquidem in eo Concilio prima illa questio definita est, ubi Præses et Caput Petrus erat: nec enim Petrus in aliena Dioecesi, et Episcopo presente Jacobo, loqui primus ausus fuisset, nisi ipsi toti Concilio præfuisset. Neque Monarchiæ repugnat, quod aliquid in publico conventu, communi Principum consilio et consensu statuatur, quemadmodum fieri solet hoc tempore in Comitibus Imperialibus.

Alterum testimonium est Act. XX, ubi B. Paulus Episcopos admonet his verbis: *Attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei* (2).

Tertium est I. Petri. V, ubi B. Petrus ita

(1) Act. XV, 6. — (2) Act. XX, 28.

loquitur: *Seniores qui in vobis sunt obsecro, consentior et testis Christi passionum, pascite, qui in vobis est, Gregem Dei* (1).

Respondeo: ex neutro horum locorum aliquid probari; nec enim negamus Episcopis, et Presbyteris convenire, ut Ecclesiam Dei pascant et regant: sed questio nostra est de summa totius Ecclesiae potestate; sitne ea in cœta ministrorum, an in aliquo uno homine? Quam questionem in his locis neque Paulus, neque Petrus attingit, sed solum Episcopos admonent, ut erga subjectos sibi populos pastoralis munere strenue fungantur.

Jam ex Patribus primo loco Cyprianum proferunt, qui lib. III, epist. 19. ad Clericum suum ita scribit: « Quæ res cum omnium nostrum consilium et sententiam spectet, præjudicare ego, et solum mihi rem omnem vindicare non audeo. » Respondeo: Cyprianum propterea id non esse asum, quod sponte sua se ipse obstrinxerat, cum episcopatum susceperet, nihil sine cleri et populi consilio, et consensu esse facturum, ut ex lib. III, epist. 10. supra docuimus.

Proferunt deinde Ambrosium, qui in Comment. V. cap. prioris epist. ad Tim. ita loquitur: « Et synagoga, et postea Ecclesia Seniores habuit, quorum sine consilio nihil agebatur. » Respondeo, non magis ex his verbis probari posse Aristocratiam Ecclesiasticam, quam ex Senatu et consilio Regio probetur, nullam esse in regnis Monarchiam. Certe enim Salomon III. Reg. XII, Seniorum cœtum habebat a consillis: et Asuerus Esther I sapientium consilio in rebus omnibus utebatur; nec tamen ideo non erant Reges. Præterea, quod Episcopi veteres sine Presbyterorum consilio nihil agerent utile ac salutare, non tamen necessarium fuisse, vel ex eo intelligi potest, quod Ambrosii tempore non fcebat, nec tamen Ecclesia penitus interierat.

Postremo Hieronymum producant, qui in cap. I ad Titum sic ait: « Antequam Diaboli instinctu studia in religione fierent, et diceretur in populis: Ego sum Pauli, ego Apollo, ego vero Cephæ, communi Presbyterorum Consilio Ecclesiæ gubernabantur. Postquam vero unusquisque eos, quos baptizaverat, suos putabat esse non Christi, in toto Orbe decretum est, ut unus de Presbyteris electus superponeretur cæteris, ad quem om-

nis Ecclesiæ cura pertineret, et schismatum semina tollerentur. » Igitur primo tempore Ecclesiæ, quando ea purissima erat, Aristocratia vigeat, et Optimates Presbyteri erant.

Respondeo: videtur B. Hieronymus in ea sententia fuisse, ut existimaret, Episcopos, si de jurisdictione agatur, esse quidem Presbyteris majores, sed jure Ecclesiastico, non divino, quæ sententia falsa est, et suo loco refellenda. Interim tamen nihil Calvini Aristocratiam Presbyterorum juvat, sed contra maxime lædit: non enim Hieron. dicit, in prima Ecclesia viguisset Aristocratiam Presbyterorum, et fuisse illud bonum regimen, et paulatim postea per abusionem aliquam introductam esse a malis hominibus Monarchiam: sed e contrario affirmat, Aristocratiam, quæ initio erat, quia non bene succedebat, et plurimæ inde oriebantur seditiones et schismata, communi Orbis terræ consilio in Monarchiam esse mutatam.

Neque dubium esse potest, quin Hieronymus senserit, mutationem hanc esse factam Apostolorum temporibus, et ipsis Apostolis auctoribus: nam hoc loco dicit, tunc factam esse mutationem, cum cœpit dici: *Ego sum Pauli, ego Apollo* (2); quod accidisse tempore suo testatur Paulus I. Corinth. I. Deinde Hieronymus in lib. de vir. illustr. in Jacobo dicit, Jacobum statim a Passione Domini ab Apostolis creatum Episcopum Hierosolymæ, et in epist. ad Evagr. quæ est 85. asserit, S. Marcum Episcopum fuisse Alexandriæ.

Adde, quod non loquitur Hieronymus de regimine universalis Ecclesiæ, sed solum particularium, cum ait, initio cœpisse gubernari Ecclesias communi Presbyterorum consilio: alioqui enim Petrum fuisse Caput totius Ecclesiæ a Christo constitutum, disertis verbis docet idem Hieronymus in lib. I. cont. Jovin.: « Ex duodecim unus eligitur, ut capite constituto, schismatum tolleretur occasio. »

(1) I. Petr. V, 1. — (2) I. Cor. I, 12.

CAPUT IX.

Quod regimen Ecclesiasticum præcipue Monarchicum esse debeat.

Restat postrema propositio, quæ Ecclesiæ regimen præcipue Monarchicum esse debere affirmat. Ac primum quidem ratio, qua id probetur, ex iis quæ dicta sunt deduci potest: nam si tres sunt regiminis formæ, Monarchia, Aristocratia, Democratia, et jam probatum est, Ecclesiæ gubernationem, nec Democraticam, nec Aristocraticam esse debere: quid aliud superest, quam ut sit Monarchia. Deinde, si Monarchia est optimum ac præstantissimum regimen, ut supra docuimus, et certum est, Ecclesiam Dei a sapientissimo Principe Christo institutam optime gubernari: quis inficiari potest, ejus regimen debere esse Monarchicum?

Sed occurrit Calvinus lib. IV Instit. cap. 6, §. 9. ac negat, si Monarchia sit optimum regimen, inde sequi, debere Ecclesiam ab uno aliquo homine gubernari, cum constet, ejus Regem ac Monarcham esse Christum.

Sed facile refellitur, nam etsi Christus unus sit ac proprius Ecclesiæ Catholicæ Rex et Monarcha, eamque spiritualiter ac invisibiliter regat, et moderetur; tamen eget Ecclesia, quæ corporalis et visibilis est, uno aliquo visibili summo Juce, a quo lites de religione exorta componantur, quique omnes inferiores præfectos in officio et unitate contineat. Alioqui non solum summus Pontifex, sed etiam Episcopi, Pastores, Doctores, ac Ministri omnes supervacanei essent: Christus enim pastor est, *Et Episcopus animarum nostrarum*, I. Petr. II. Ipse est unicus magister, quem audire jubet Pater cœlestis, Matth. XVII. Ipse est, *qui baptizat in Spiritu sancto*, Jo. I (1).

Quemadmodum igitur Episcopi, Doctores, cæterique Ministri supervacanei non sunt, tametsi quod ipsi ut ministri faciunt, Christus principaliter faciat: sic etiam non est e medio tollendus is, qui totius Ecclesiæ curam, ut summus Œconomus gerit, quamvis eandem curam Christus principaliter gerat.

Secunda ratio ab ea similitudine ducitur, quam habet Ecclesia mortalium hominum, cum Ecclesia immortalium Angelorum. Quæ ratione utitur etiam S. Greg. lib. IV, epist. 52. Siquidem certum est, istam illius exemplar, et quasi ideam quandam esse, ut Apost. indicare videtur ad Hebr. VIII et S. Bernardus diserte affirmat in lib. III de consider. ad Eugen., ubi militantem Ecclesiam in Apoc. *Hierusalem novam descendentem de cælo* (2), appellatam esse dicit, propterea quod ad exemplum cœlestis illius civitatis instituta et conformata sit.

Nec minus certum et exploratum est, inter Angelos, præter summam Regem omnium, Deum, esse unum qui aliis omnibus præsit. At initio quidem hac dignitate præditum fuisse eum, qui nunc Diabolus dicitur; testes sunt Tertull. lib. II cont. Marcion., Gregor. hom. 34. in Evang. et lib. XXXII Moral. cap. 24. Hieronymus, seu potius, Beda in cap. XL Job. Isidor. lib. I de sum. bon. cap. 12. et deduci potest ex Scriptura, Job. XI, ubi Behemot, id est, Diabolus dicitur principium viarum Domini, et Isaia XIV, ubi comparatur Lucifer, id est, stellarum maximæ et pulcherrimæ, saltem quoad apparentiam, et vulgi opinionem, ad quam se Scripturæ accommodare solent. Hunc autem Luciferum esse Diabolum, docent Hieronymus et Cyrillus in hunc locum, et Augustinus lib. XI de Civit. Dei, cap. 45. Et Ezech. XXVIII, ubi dicitur: *Omnis lapis pretiosus operimentum tuum* (3); et mox enumerantur novem lapides, quibus significantur, ut Gregor. exponit cap. XXXII Moral. cap. 25. novem Chori Angelorum, qui hunc Angelum tanquam Principem suum circumstant.

Post casum vero Diaboli S. Michaelis principem esse omnium Angelorum, colligitur ex cap. XII Apocal. ubi dicitur: *Michael et Angeli ejus* (4). Quid enim est, *Michael et Angeli ejus*, nisi Michael et exercitus ejus? ut enim, cum ibidem dicitur, Diabolus et Angeli ejus, intelligimus omnes Angelos malos Diabolo esse subjectos, ut milites Imperatori: ita tum dicitur Michael et Angeli ejus, intelligere debemus omnes Angelos bonos Michaelis Principem suum agnoscere, quocirca recte in Ecclesiastico officio S. Michael Paradisi Præpositus, et Princeps cœlestis militiæ nominatur.

(1) I. Petr. II, 25; Joan. I, 33. — (2) Apoc. XXI, 2. — (3) Ezech. XXVIII, 13. — (4) Apoc. XII, 7.